Sygn. akt V ACa 78/19

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Marta Szerel

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SO (del.) Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska

Protokolant: sekretarz sądowy Aneta Walkowska

po rozpoznaniu w dniu 5 lipca 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa W. R.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Obrony Narodowej

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 27 września 2018 r., sygn. akt II C 224/18

1. ***zmienia zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że:***

a) ***w punkcie pierwszym zasądza od Skarbu Państwa - Ministra Obrony Narodowej na rzecz W. R. kwotę 4870 zł (cztery tysiące osiemset siedemdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 marca 2018 roku do dnia zapłaty;***

b) ***w punkcie drugim kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) zastępuje kwotą 4645,50 zł (cztery tysiące sześćset czterdzieści pięć złotych pięćdziesiąt groszy);***

2. ***oddala apelację w pozostałej części;***

3. ***zasądza od W. R. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 3423,20 zł (trzy tysiące***

czterysta dwadzieścia trzy złote dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska Marta Szerel Ewa Kaniok

Sygn. akt V ACa 78/19

UZASADNIENIE

W. R. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od Skarbu Państwa – Ministra Obrony Narodowej kwoty 103 003 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, iż w dniu 5 stycznia 2018 r. zawarł ze Skarbem Państwa – Ministrem Obrony Narodowej umowę zlecenia nr (...) na czas określony od dnia 4 stycznia do 31 grudnia 2018 r. Przedmiotem umowy było świadczenia na rzecz Podsekretarza Stanu usług analityczno#doradczych polegających na konsultacji oraz wykonywaniu analiz. W związku ze zmianami organizacyjnymi u pozwanego oraz po odwołaniu Podsekretarza Stanu w dniu 19 stycznia 2018 r. powód starał się uzyskać od pozwanego informację w sprawie wskazania osoby odpowiedzialnej za realizację umowy po jego stronie.

W dniu 16 lutego 2018 r. powód odebrał od pozwanego pismo nr (...) z 29 stycznia 2018 r. informujące go o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem natychmiastowym, bez wskazania żadnych powodów takiej decyzji.

Powód podniósł, iż pozwany powołując się na art. 746 k.c. nie wskazał nie tylko poważnych powodów, ale żadnych powodów rozwiązania umowy. Tym samym, zdaniem powoda, pozwany winien uiścić powodowi odszkodowanie za straty. Powód wyliczył swą szkodę jako kwotę utraconego wynagrodzenia od dnia wypowiedzenia umowy w trybie natychmiastowym czyli od 17 lutego 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. Strony ustaliły bowiem w § 3, że umowa zawarta jest na okres od 4 stycznia do 31 grudnia 2018 r. Utracone wynagrodzenie to część okresu miesięcznego za miesiąc luty 12 z 28 dni (9877 zł/28 dni) x 12 dni = 4233 zł; ponadto powód utracił wynagrodzenie za dziesięć kolejnych miesięcy pozostających do końca 2018 r. (10x9877 zł) tj. kwota 98 770 zł. Łącznie powód utracił wynagrodzenie w kwocie 103 003 zł.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Obrony Narodowej wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

Zdaniem pozwanego, odwołanie D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu w MON stanowiło ważną przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie umowy z dnia 5 stycznia 2018 r. ze skutkiem natychmiastowym, bowiem umowa ta miała ściśle osobisty charakter.

Wyrokiem z dnia 27 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym oddali powództwo; w punkcie drugim zasądzi od W. R. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5 400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Z ustaleń faktycznych jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynika, że pismem z dnia 2 stycznia 2018 r. Podsekretarz Stanu - D. S. zawnioskował do Dyrektora Generalnego w Ministerstwie Obrony Narodowej o powierzenie świadczenia usług obsługi prawnej adwokatowi W. R., wskazując na jego kompetencje oraz zaufanie. Do wniosku o zawarcie umowy został załączony projekt umowy, który odpowiada treści zawartej umowie.

Dyrektor Generalny w MON w dniu 4 stycznia 2018 r. podjął decyzję o zawarciu z W. R. w/w umowy.

W dniu 5 stycznia 2018 r. pomiędzy Skarbem Państwa – Ministrem Obrony Narodowej a adwokatem W. R. została zawarta umowa nr (...), której przedmiotem miało być świadczenie usług analityczno#doradczych polegających na konsultacji oraz wykonywaniu analiz prawnych związanych z bezpieczeństwem narodowym państwa, wydawaniu opinii i przygotowywaniem projektów dokumentów dotyczących bezpieczeństwa narodowego państwa, a także sporządzanie prognoz w tej dziedzinie (§ 1 Umowy.

W postanowieniach umownych szczegółowo określających zadania jakie miały być realizowane przez W. R. jako zleceniobiorcę wskazane zostało, iż usługi świadczone na podstawie umowy mają być wykonywane na rzecz Podsekretarza Stanu (§ 1 ust. 1 pkt 1-5).

W ramach realizacji umowy W. R. jako zleceniobiorca zobowiązany był do wykonywania oraz przedstawiania Podsekretarzowi Stanu ekspertyz, prognoz, opinii, analiz i ocen w formie pisemnej lub ustnej oraz formułowania

wniosków i propozycji, a także przedstawiania modelowych lub faktycznych rozwiązań (§ 1 ust. 2 umowy). Ponadto, zgodnie z § 1 ust. 3 umowy - zleceniobiorca zobowiązany był również uczestniczyć w podróżach krajowych i zagranicznych w składzie delegacji Podsekretarza Stanu. Zleceniobiorca był zobowiązany wykonywać przedmiot umowy w wymiarze wynikającym z bieżących potrzeb Podsekretarza Stanu.

D. S. pełnił funkcję Podsekretarza Stanu do 19 stycznia 2018 r.

W związku ze zmianami organizacyjnymi u pozwanego oraz po odwołaniu D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu w MON w dniu 19 stycznia 2018r. W. R. starał się uzyskać od MON informację w sprawie wskazania osoby odpowiedzialnej za realizację umowy po jego stronie.

W dniu 26 stycznia 2018 r. pracownik pozwanego K. P. zadzwoniła do powoda z propozycją rozwiązania umowy za porozumieniem stron w trybie natychmiastowym, co spotkało się z odmową powoda. Tego samego dnia powód wystąpił do pozwanego na piśmie z prośbą o wyjaśnienie tej sytuacji, ale pismo to pozostało bez odpowiedzi.

W dniu 16 lutego 2018 r. powód odebrał od pozwanego pismo nr (...) z 29 stycznia 2018 r. z oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy z dnia 5 stycznia 2018r. nr (...) ze skutkiem natychmiastowym.

W. R. po odwołaniu D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu odmówił Ministerstwu Obrony Narodowej przedstawienia informacji co do szczegółowych zadań zleconych w związku z realizacją umowy, jak również ich wyników.

Pismem z dnia 8 lutego 2018 r. nr (...) w związku ze złożoną przez powoda fakturą VAT nr (...) za okres 4-31 stycznia 2018 r. wraz z niepodpisanym protokołem odbioru przedmiotu zamówienia, datowanym na dzień 1 lutego 2018r. pozwany wystąpił do powoda „o udzielenie szczegółowej informacji o terminach realizacji zadań, ich zakresie i formie zadania za okres, którego dotyczy wystawiona faktura", a także „informację o tym komu zadania zostały zdane".

W. R. nie udzielił odpowiedzi zgodnej z oczekiwaniami MON. Jednocześnie przyznał, iż po 19 stycznia 2018 r. minister Obrony Narodowej nie zlecał mu żadnych prac, w związku z czym nie może być ich odbioru. Jednocześnie przedstawił protokół odbioru prac za okres od 4 do 19 stycznia 2018r. podpisany przez D. S.. Ministerstwo Obrony Narodowej odmówiło W. R. zapłaty za fakturę po 20 stycznia 2018 r. z uwagi na fakt, że po odwołaniu D. S. z pełnionej funkcji umowa nie była wykonywana.

Aktualnie sprawa z powództwa W. R. przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Obrony Narodowej o zapłatę za okres od 5 stycznia do 16 lutego 2018 r. toczy się przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie (bezsporne).

W. R. z zawodu jest adwokatem i przed zawarciem przedmiotowej umowy, w czasie jest obowiązywania, jak też po jej wypowiedzeniu prowadził działalność gospodarczą w zakresie Kancelarii Adwokackiej.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że łącząca strony umowa miała charakter umowy o świadczenie usług, nie uregulowanej innymi przepisami w rozumieniu art. 750 k.c. Zatem, na mocy art. 750 k.c. , do umowy tej mają zastosowanie przepisy o zleceniu. Umowa zlecenia uregulowana została w art. 746 k.c.

Sąd I instancji stwierdził, że w przypadku, gdy przyjmujący zlecenie zobowiąże się wykonać czynność za wynagrodzeniem, rozwiązanie umowy przez wolę stron może nastąpić tylko z ważnych przyczyn. Jeżeli zdarzy się, że umowa zostanie rozwiązana bez ważnego powodu, wówczas stosunek prawny wprawdzie wygasa, a więc takie rozwiązanie jest skuteczne, ale strona, która od umowy odstąpiła bez ważnego powodu, jest zobowiązana dać drugiej odszkodowanie za straty, wynikłe z rozwiązania umowy W wyroku Sądu Najwyższego z 31 marca 2005 r. (V CK 530/2004 (LexisNexis nr 376216), wskazano, że kwestia "ważności przyczyny" nie należy do sfery ustaleń faktycznych, lecz jest ich oceną. Rozstrzygnięcie, czy istnieją ważne powody, powinno być dokonane z uwzględnieniem okoliczności faktycznych sprawy, a także treści i celu łączącej strony umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług. Ocena, czy

istnieją ważne powody należy zatem do sądu i musi być dokonana z uwzględnieniem okoliczności faktycznych sprawy i charakteru stosunku prawnego łączącego strony.

Zdaniem Sądu I instancji utrata zaufania do zleceniobiorcy może być ważnym powodem, o jakim mowa w art. 746 § 3 k.c. Stroną umowy był Skarb Państwa – Minister Obrony Narodowej, jednak, w świetle stanu faktycznego ustalonego przez Sąd, zgodną wolą stron umowy i jej celem było zawarcie umowy o ściśle osobistym charakterze, na potrzeby D. S. – pełniącego funkcję Podsekretarza Stanu w MON.

Zważywszy, że umowa była oparta na stosunku zaufania łączącym powoda z D. S., gdyż to on zarekomendował osobę powoda jako zleceniobiorcę, a także mając na uwadze przedmiot umowy, który sprowadzał się do świadczenia usług na rzecz indywidualnie oznaczonego Podsekretarza Stanu – D. S., a zakres tych usług był zależny od bieżących potrzeb Podsekretarza Stanu, to odwołanie D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu stanowiło ważny powód do wypowiedzenia umowy ze skutkiem natychmiastowym.

Zdaniem Sądu, ścisłe powiazanie przedmiotu umowy zawartej z powodem z pełnieniem funkcji Podsekretarza Stanu przez D. S. wynika również z nadzoru nad realizacją umowy oraz potwierdzaniem jej realizacji, bowiem z § 7 umowy wynika, iż osobą osobiście odpowiedzialną za realizację umowy ze strony Ministerstwa Obrony Narodowej jest Podsekretarz Stanu – D. S..

Sama umowa oparta była na szczególnej więzi zaufania łączącej powoda z Podsekretarzem Stanu, co wynika z wniosku Podsekretarza Stanu do Dyrektora Generalnego MON z dnia 2 stycznia 2018 r. o powierzenie powodowi świadczenia usług z zakresu obsługi prawnej. Zakres usług jakie miał powód świadczyć na podstawie przedmiotowej umowy nie był dedykowany dla szerszego grona odbiorców, a przeznaczony był dla Podsekretarza Stanu D. S.. Nadto, zakres świadczonych usług był determinowany bieżącymi potrzebami Podsekretarza Stanu.

Z dniem 19 stycznia 2018 r. pomiędzy stronami umowy doszło do takich relacji, iż w kontekście przedmiotu umowy nie można było racjonalnie oczekiwać dalszej współpracy. Co istotne, poza powodem oraz Podsekretarzem Stanu nie było w Ministerstwie Obrony Narodowej innych osób, które posiadałyby wiedzę co do szczegółowych zadań zleconych powodowi, jak również ich wyników.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że T. Z. - następca D. S. na stanowisku Podsekretarza Stanu - z zawodu jest radcą prawnym, co więcej nadzorował pracę Departamentu Prawnego w MON, tak więc nie potrzebował obsługi prawnej świadczonej przez powoda na podstawie przedmiotowej umowy. Powyższe uzasadnia twierdzenie, że zarzuty powoda co do braku występowania ważnych powodów uzasadniających wypowiedzenie umowy ze skutkiem natychmiastowym są bezzasadne.

W ocenie Sądu Okręgowego nawet gdyby przyjąć, iż brak było ważnej przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie umowy ze skutkiem natychmiastowym to powód nie wykazał wysokości dochodzonego odszkodowania. Zgłaszając roszczenie odszkodowawcze wskazał jedynie jak kształtowałyby się jego przychody z tytułu wykonania zawartej z pozwanym umowy gdyby nie została ona wypowiedziana. Nie oznacza to, iż wielkość doznanej przez powoda szkody można utożsamiać z należnym mu na podstawie umowy wynagrodzeniem.

Sąd I instancji wyjaśnił, że w przypadku działalności o ograniczonym zakresie szkodę w postaci utraconych korzyści można obliczyć poprzez operację odjęcia od kwoty utraconego przychodu kwoty zaoszczędzonych kosztów. Wobec tego szkodę należy obliczyć metodą dyferencyjną, według której przyjmuje się za szkodę różnicę między rzeczywistym stanem dóbr poszkodowanego z chwili dokonywania ustaleń a stanem hipotetycznym, jaki istniałby, gdyby do zdarzenia sprawczego nie doszło. Cechą charakterystyczną tej metody jest uwzględnienie wszelkich następstw określonego zdarzenia dla majątku poszkodowanego, a więc nie tylko bezpośrednich skutków dla poszczególnych dóbr (np. braku wynagrodzenia), ale i dalszych konsekwencji dla wszelkich dóbr składających się na majątek osoby poszkodowanej (np. możliwości wykonywania zlecenia na rzecz innego podmiotu, zaoszczędzenie wydatków na wynagrodzenia osób zatrudnionych do wykonywania czynności w ramach zlecenia). Sąd I instancji uznał, że powód

nie podał i nie wykazał okoliczności relewantnych dla ustalenia szkody. Powoda należy więc obciążyć konsekwencjami wynikającymi z art. 6 k.c. i jego powództwo oddalić w całości.

O kosztach Sad orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., oraz art. 99 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości i zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

1) sprzeczność ustaleń Sądu wskazujących z jednej strony, że umowa zawarta została ze Skarbem Państwa - Ministrem Obrony Narodowej, z drugiej zaś że będzie świadczona w wymiarze wynikającym z bieżących potrzeb, nie Podsekretarza Stanu - jako stanowiska w kierownictwie organu pozwanego, ale osoby pełniącej tę funkcję - D. S.,

2) błędne utożsamienie osoby pełniącej funkcję w organie z organem,

3) sprzeczność ustaleń Sądu wskazujących, że umowa została zawarta na okres pełnienia funkcji przez podsekretarza stanu D. S.,

4) błędne ustalenie, że doszło do zmian organizacyjnych wskutek odwołania D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu,

5) błędne ustalenie, że zmiana osoby na stanowisku podsekretarza stanu, jest zmianą organizacyjną a sekretarz stanu T. Z. może jednocześnie pracować w podległym mu pionie ministerstwa, jako radca prawny, na samodzielnym stanowisku do spraw prawnych,

6) sprzeczne ustalenie, że zawarta umowa ma osobisty charakter i była świadczona na osobistą rzecz podsekretarza stanu D. S., nie zaś, że dotyczyła bezpieczeństwa narodowego państwa jako zadania pozwanego,

7) pominięcie, że zawarta umowa dotyczyła realizacji bieżących zadań na samodzielnym stanowisku pracy w etacie/ pionie podległym podsekretarzowi stanu (a nie usług uzupełniających czy dodatkowych poza wewnętrzną strukturą organizacyjną tego pionu),

8) błędne ustalenie ważnych powodów rozwiązania umowy,

9) błędne ustalenie, że powód odmówił pozwanemu wskazania informacji dotyczących szczegółowych zadań zleconych,

10) pominięcie braku wyrażenia zgody przez dyrektora generalnego urzędu na rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym mimo, że taka zgoda była wymagana w świetle przepisów ustrojowych,

11) błędne ustalenie istnienia ważnych powodów rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym wobec braku przeprowadzenia procedury wewnątrz organu pozwanego w zakresie okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy z powodem w trybie natychmiastowym,

12) błędne ustalenie, że powód prowadzi działalność w większym rozmiarze i zastosowanie do oceny szkody tzw. metody dyferencyjnej,

13) błędne ustalenie, że powód nie wykazał roszczenia albowiem wysokość odszkodowania i sposób jego wyliczenia został wskazany w pozwie,

14) brak uwzględnienia treści pisma podsekretarza stanu z dnia 2 stycznia 2018 r. do dyrektora generalnego, wskazującego na wartość przedmiotu zamówienia oraz zawartej 4/01/2018 r. umowy w zakresie wynagrodzenia całkowitego,

15) brak uwzględnienia rodzaju i charakteru umowy w zakresie ustalenia szkody i jej wysokości,

16) brak ustalenia, czy zachodziły przesłanki do rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym oraz ustalenia kwoty odszkodowania za okres wypowiedzenia,

2. art. 247 k.p.c. poprzez przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie ustalenia ważnych powodów rozwiązania umowy, ponad osnowę dokumentu w postaci pisma rozwiązującego umowę z dnia 29/01/2018 r. (nr (...)), w którym nie wskazano żadnych powodów jej rozwiązania oraz wobec nieprzedstawienia przez pozwanego dokumentów wytworzonych zgodnie z procedurą wymaganą przepisami ustrojowymi dla organu pozwanego;

3. art. 245 k.p.c. poprzez:

1) dokonanie przez sąd ustaleń sprzecznych z treścią dokumentu - pisma z dnia 2 stycznia 2018 r. podsekretarza stanu do Dyrektora Generalnego poprzez opaczne ustalenie znaczenia i treści pisma w przedmiocie wyrażenia zgody na zawarcie umowy z powodem - że wskazuje ono na osobiste potrzeby i udziela osobistego zaufania, co ma uzasadniać dyscyplinarne rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym, podczas gdy dyrektor dokonuje oceny zasadności zawarcia i rozwiązania umowy będąc umocowanym ustawowo,

2) błędna ocena sądu (względnie jej brak), że treść pisma pozwanego z dnia 8 lutego 2018 r. ((...)), wskazuje na zmiany organizacyjne, stanowi dowód zmian organizacyjnych (uzasadniających rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym),

art. 227 k.p.c. poprzez:

1) pominięcie istotnych faktów wynikających z podstawy prawnej udzielonego M. M. pełnomocnictwa nr 2 Dyrektora Generalnego z dnia 21/04/2017 r., która rozwiązała umowę z powodem, bez zgody Dyrektora Generalnego,

2) brak uwzględnienia przy ocenie zasadności odszkodowania i jego wysokości, treści pisma podsekretarza stanu z dnia 2 stycznia 2018 r. do dyrektora generalnego, wskazującego na wartość przedmiotu zamówienia oraz zawartej umowy,

3) brak uwzględnienia przy ustalaniu ważnych powodów rozwiązania umowy, że powód jako adwokat wykonuje zawód zaufania publicznego co wpływa negatywnie na jego ocenę osobistą i zawodową oraz na ustalenie zasadności i kwoty odszkodowania,

Naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. przepisów ustrojowych dotyczących pozwanego, w zw. z art. 35 i 38 k.c.,

a) art. 3 ust. 2 i art. 19 ust. 1 ustawy o działach,

b) art. 37 ust. 1 i 2, art. 39 ust. 2, 3, 4, 4a, 6 i 7 ustawy o Radzie Ministrów,

c) art. 1 ust. 1 i 2, art. 3 ust. 1, art. 4, art. 10 ust. 1, 2, 3 ustawy o urzędzie MON,

d) art. 25 ust. 4 pkt 1 -2 ustawy o służbie cywilnej,

e) § 1 i § 2 Statutu,

f) § 1, § 2 pkt 18, § 3, § 4 ust. 1,2, § 5 ust.2, § 6 ust.l, § 8 ust.l, 2, 4a, f, § 10 ust.5, 6, §11 ust. 1, 2, 3, 8, § 12. Regulaminu organizacyjnego, poprzez ich niezastosowanie,

1) w tym pominięcie, że umowa dotyczyła: wakującego, samodzielnego stanowiska pracy do spraw prawnych, w strukturze organizacyjnej pozwanego w pionie/etacie podsekretarza stanu (a nie usług uzupełniających czy dodatkowych, poza wewnętrzną strukturą organizacyjną tego pionu),

2) błędne ustalenie, że zawarta umowa ma osobisty charakter i jest świadczona na osobistą rzecz podsekretarza stanu,

3) uznanie, że podsekretarz stanu w ministerstwie jest osobą a nie stanowiskiem w urzędzie,

4) uznanie, że zawarta umowa dotyczyła osobistych potrzeb osoby pełniącej funkcję podsekretarza stanu a nie potrzeb organu czy urzędu,

5) uznanie, że zmiana osoby na stanowisku podsekretarza stanu w organie osoby prawnej jest zmianą organizacyjną, uzasadniającą rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym,

6) rzekomego połączenia i dopuszczalności jednoczesnego zajmowania stanowisk sekretarza stanu i radcy prawnego w osobie T. Z.,

7) pominięcie braku zgody dyrektora generalnego urzędu na rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym,

8) uznanie, że powód miał zaufanie osoby a nie organu, a jego utrata nastąpiła automatycznie w związku z odwołaniem tejże osoby ze stanowiska podsekretarza stanu, podczas gdy powód nie dał powodów do utraty zaufania;

2. art. 35 i 38 k.c. poprzez:

1) pominięcie przepisów ustrojowych pozwanego, w tym Regulaminu organizacyjnego, co doprowadziło do błędnego utożsamienia osoby pełniącej funkcję w organie z organem oraz błędnego ustalenia, że nastąpiły zmiany organizacyjne w związku ze zmianą osoby na stanowisku podsekretarza stanu,

2) pominięcie ustawowych uprawnień Dyrektora Generalnego (wynikających z podstawy prawnej udzielonego M. M. pełnomocnictwa nr 2 Dyrektora Generalnego z dnia 21/04/2017 r.) i braku wyrażenia zgody Dyrektora Generalnego urzędu na rozwiązanie umowy bez pisemnego wniosku osoby stojącej na czele pionu ministerstwa, w którym znajdowało się stanowisko zajmowane przez powoda (na takich samych zasadach, jak przy wniosku z 2/1/2018r. podsekretarza stanu o zawarcie umowy z powodem) i braku zatwierdzenia zmian organizacyjnych w komórce organizacyjnej ministerstwa (art. 25 ust. 4 pkt. 1-2 ustawy o służbie cywilnej oraz m.in.§ 8 ust. 1, 4, 5 oraz § 11 ust. 1, 2, 3 i ust. 8 Regulaminu organizacyjnego, co podważa ustalenia Sądu wskazujące na zmiany organizacyjne,

a w rezultacie ustalenie osobistego charakteru umowy, zawartej na osobiste potrzeby podsekretarza stanu, oraz zmian osobowych w organie,

3. art. 353^1 k.c. w zw. z art. 35 k.c. i 38 k.c. oraz przepisami ustrojowymi, poprzez podważenie postanowień umowy zawartej na czas określony i dopuszczalności jej rozwiązania (w tym ze skutkiem natychmiastowym), przy braku przesłanek określonych umową - oraz braku ustaleń wewnątrz organu pozwanego, zgodnie z procedurą wynikającą z tych przepisów, przy braku wyrażonej zgody na rozwiązanie umowy przez dyrektora generalnego urzędu;

4. art. 746 § 1 k.c. w zw. z art. 35 k.c. i 38 k.c. oraz przepisami ustrojowymi:

a) art. 3 ust. 2 i 19 ust. 1 Ustawy o działach,

b) art. 37 ust. 1 i 2, art. 39 ust. 2, 3, 4, 6 i 7 Ustawy o Radzie Ministrów,

c) art. 1 ust. 1 i 2, art. 3 ust. 1, art. 4, art. 10 ust. 1, 2, 3 Ustawy o urzędzie MON,

d) art. 25 ust. 4 Ustawy o służbie cywilnej,

e) § 1 i § 2 Statutu,

f) § 1, § 2 pkt 18, § 3, § 4 ust. 1, 2, § 5 ust.2, § 6 ust.l, § 8 ust. 1,2, 4a, f, § 10 ust. 5,6, § 11 ust. 1, 2, 3, 8, § 12. Regulaminu organizacyjnego, poprzez ich niezastosowanie:

1) i ustalenie istnienia ważnych powodów rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym) mimo braku przeprowadzenia procedury wewnątrz organu pozwanego w zakresie okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy z powodem w trybie natychmiastowym,

2) i ustalenie, że ważnym powodem uzasadniającym natychmiastowe rozwiązanie umowy jest:

- zmiana osoby na stanowisku podsekretarza stanu w związku z rzekomo osobistym charakterem umowy zwartej na rzecz podsekretarza stanu jako osoby a nie stanowiska organizacyjnego w ministerstwie.
- zmiana osoby na stanowisku podsekretarza stanu ma stanowić zmianę organizacyjną.

albowiem bezpośrednie zastosowanie art. 746 k.c. bez uwzględnienia przepisów ustrojowych prowadzi do obejścia przepisów dotyczących konieczności przeprowadzenia procedury wewnątrz organu pozwanego w zakresie okoliczności uzasadniających rozwiązanie umowy z powodem w trybie natychmiastowym,

3) uznanie pisma pozwanego podpisanego przez wicedyrektora departamentu (bez upoważnienia z dnia 8 lutego 2018 r. ((...)), za dowód zmian organizacyjnych, wobec braku spełnienia wymogów art. 35 i 38 k.c. oraz przepisów ustrojowych,

4) ustalenie utraty zaufania do powoda w związku ze

- zmianą osobową na stanowisku podsekretarza stanu,
- z rzekomą odmową udzielenia informacji przez powoda, co do szczegółowych zadań zleconych w związku z realizacją umowy,

5) ustalenie, że nie należy się odszkodowanie powodowi, także za ustalony umową okres wypowiedzenia - w związku z dopuszczalnością natychmiastowego wypowiedzenia, twierdząc że wielkości doznanej szkody nie można utożsamiać z należnym mu na podstawie umowy wynagrodzeniem, jednocześnie:

- nie biorąc pod uwagę rodzaju i charakteru umowy: obowiązku osobistego świadczenia usług przez powoda, na etacie (jako samodzielnym stanowisku pracy, w strukturze organizacyjnej pozwanego, to jest pionie ministerstwa), w zakresie bieżących zadań tego pionu - podsekretarza stanu, zawartej na czas określony, ze wskazaniem konkretnych powodów rozwiązania umowy,
- nie biorąc pod uwagę, że pozwany zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, jest jednostką sektora finansów publicznych, obowiązanym ją stosować przy udzielaniu zamówień publicznych. bezpodstawnie ustalając, że powód prowadzi działalność w większym rozmiarze i z tego względu należy zastosować metodę dyferencyjną do ustalenia zaistnienia szkody i jej wysokości,
- pomijając, że powód nie jest przedsiębiorcą, którego celem działania jest zysk, ale wykonuje zawód adwokata, że specjalizuje się w obszarze obrony narodowej, za który odpowiada pozwany.

5. Art. 746 § 1 k.c. w zw. z art. 5 k.c., 35 k.c., 38 k.c. oraz przepisami ustrojowymi poprzez ich niezastosowanie w zakresie ustalenia istnienia ważnych powodów rozwiązania umowy,

6. Naruszenie art. 102 k.p.c. w związku z art. 5 k.c. poprzez ich niezastosowanie i obciążenie powoda kosztami procesu w sytuacji gdy powód był zmuszony wystąpić na drogę postępowania sądowego w celu wyjaśnienia podstaw rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym, albowiem powody rozwiązania umowy nie zostały wskazane przez

pozwanego w jego piśmie rozwiązującym umowę, mimo, iż umowa może być rozwiązana tylko z ważnych powodów, a sama umowa przewidywała konkretne przypadki jej rozwiązania.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa, oraz zasądzenie kosztów postępowania wg. norm prawem przypisanych za obie instancje, ewentualnie zmianę orzeczenia w pkt II poprzez nieobciążanie powoda kosztami zastępstwa procesowego oraz nieobciążanie powoda kosztami postępowania apelacyjnego z uwagi na okoliczności podniesione w apelacji.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja uzasadniona jest w nieznacznej części i pociąga za sobą częściową zmianę zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c. a w pozostałej części podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Uszło uwadze sądu I instancji, że strony w par. 8 ust. 1 umowy z dnia 5.01.2018r. postanowiły, że każda ze stron może rozwiązać umowę z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia, tym samym zmodyfikowały uprawnienie do natychmiastowego rozwiązania umowy, określone w art. 746 par. 1 k.c., wprowadzając termin wypowiedzenia (k.15).

Zgodnie z umową zamawiający mógł rozwiązać umowę w trybie natychmiastowym jedynie w wypadkach wskazanych w par. 8 ust. 2 umowy, przy czym w sprawie niniejszej takie wypadki nie miały miejsca.

Wypowiedzenie umowy ze skutkiem natychmiastowym z naruszeniem postanowień umowy, uprawnia powoda do żądania odszkodowania za okres wypowiedzenia tj. za 12 dni lutego (od 16 do 28 lutego 2018r.) i za 1-2 marca 2018r. Powód gotów był do świadczenia usług na rzecz pozwanego w w/w terminie a jednocześnie był to termin na tyle krótki, iż powód nie był w stanie w tym czasie pozyskać innego adekwatnego zlecenia. Na skutek przedwczesnego zakończenia stosunku zlecenia (bez zachowania okresu wypowiedzenia), powód utracił korzyści w postaci wynagrodzenia jakie uzyskałby gdyby umowę rozwiązano z zachowaniem dwutygodniowego okresu wypowiedzenia. Wynagrodzenie to wyniosłoby 4233 zł. za 12 dni lutego i 637 zł. za 2 dni marca 2018r., łącznie powód uzyskałby 4870 zł i taką kwotę zasądził od pozwanego na rzecz powoda Sąd Apelacyjny tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 22 marca 2018r. tj. od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, zmieniając w części zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym, na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c.

Zmiana zaskarżonego wyroku w punkcie pierwszym pociąga za sobą zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w punkcie drugim zaskarżonego wyroku. Powód wygrał proces w 4,73% a pozwany w 95,27% i w tych proporcjach każda ze stron powinna ponieść koszty procesu tj. powód w 95,27 % a pozwany w 4,73%. w oparciu o art. 100 k.p.c. Pozwanemu należy się zwrot kosztów pełnomocnika procesowego w kwocie 5144,58 zł. a powodowi zwrot kosztów pełnomocnika procesowego i opłaty od pozwu w kwocie 499,06 zł. Po kompensacji tych należności powód winien zwrócić pozwanemu 4645,50 zł. W sprawie brak było okoliczności pozwalających na zastosowanie art. 102 k.p.c.

W pozostałej części apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd I instancji poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. jest chybiony. Apelujący przypisuje sądowi I instancji błędy, których ten nie popełnił. Nie jest prawdą, że Sąd Okręgowy ustalił, iż umowa została zawarta na okres pełnienia funkcji przez podsekretarza stanu D. S., że sąd utożsamia osobę pełniącą funkcję w organie z organem, że ustalił, iż wskutek odwołania D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu doszło do zmian organizacyjnych w MON, że ustalił iż sekretarz stanu T. Z. może jednocześnie pracować w podległym mu pionie ministerstwa, jako radca prawny, na samodzielnym stanowisku do spraw prawnych, że ustalił, iż umowa ma osobisty charakter i usługi były przez powoda świadczone na

osobistą rzecz podsekretarza stanu D. S., że pominął brak wyrażenia zgody przez dyrektora generalnego urzędu na rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym.

Wbrew zarzutowi apelacji, zgodnie z umową powód nie był zatrudniony na etacie, na samodzielnym stanowisku pracy, zawarł umowę zlecenia i zobowiązał się do wykonywania usług analityczno – doradczych w wymiarze wynikającym z bieżących potrzeb podsekretarza stanu w MON (par. 2 pkt 4 umowy k.12). Nie był objęty strukturą organizacyjna MON, lecz podmiotem zewnętrznym, tym samym nie mogły mieć wobec niego zastosowania przepisy obowiązujących w MON wewnętrznych aktów normatywnych tj. statutu oraz Regulaminu Organizacyjnego, jak również ustawy o służbie cywilnej. Powód nie świadczył usług w ramach stosunku pracy, zatem powoływanie się przez niego na przepisy wewnętrzne MON, które regulują kwestie organizacyjne urzędu, zasady tworzenia oraz znoszenia stanowisk pracy, nie jest uprawnione. Nie ma również do niego zastosowania art. 25 ust. 4 pkt 2 ustawy o służbie cywilnej, który odwołuje się do stosunku pracy a nie do umowy o świadczenie usług. Brak jest podstaw do uznania, że doszło do naruszenia art. 25 ust. 4 pkt 1 w/w ustawy. Wbrew zarzutowi apelacji M. M., która wypowiedziała powodowi umowę zlecenia na podstawie art. 746 k.c. , jako strona tej umowy, (k.62) posiadała pełnomocnictwo Dyrektora Generalnego MON B. Ś. do rozwiązywania tego rodzaju umów (k.63-65) i nie musiała występować o zgodę dyrektora generalnego MON na rozwiązanie umowy w trybie natychmiastowym. Nie sposób uznać, że doszło do naruszenia kompetencji Dyrektora Generalnego MON.

Chybione są pozostałe zarzuty dotyczące tak naruszenia prawa procesowego jak i materialnego. Sąd I instancji prawidłowo ustalił charakter umowy wiążącej strony i prawidłowo wskazał, że zlecenie opiera się na zaufaniu stron wobec siebie oraz, że umowa rozwiązana została z ważnych powodów.

Ustawodawca nie zawarł definicji „ważnych powodów" ani wymogu wskazywania tychże powodów w treści oświadczenia woli znoszącego stosunek zlecenia na przyszłość.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 247 k.p.c. poprzez przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie ustalenia ważnych powodów rozwiązania umowy, ponad osnowę dokumentu w postaci pisma rozwiązującego umowę z dnia 29/01/2018 r. (nr (...)), w którym nie wskazano żadnych powodów jej rozwiązania oraz wobec nieprzedstawienia przez pozwanego dokumentów wytworzonych zgodnie z procedurą wymaganą przepisami ustrojowymi dla organu pozwanego. Dla rozwiązania umowy zlecenia ze skutkiem natychmiastowym w trybie art. 746 par. 1 k.c. ustawodawca nie przewidział formy zastrzeżonej pod rygorem nieważności ani wymogu wskazywania w szczególnej formie powodów uzasadniających wypowiedzenie zlecenia, dlatego dowód ze świadków na okoliczność istnienia ważnych powodów rozwiązania umowy zlecenia był dopuszczalny .

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 353^1 k.c. w zw. z art. 35 k.c. i 38 k.c. Zgodnie z art. 746 par. 3 k.c. nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów. Przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący i strony nie mogą dokonać ustaleń sprzecznych z jego treścią. Celem przepisu jest umożliwienie każdej stronie natychmiastowego zakończenia stosunku zlecenia ze względu na utratę zaufania wobec drugiej strony.

Prawidłowo ustalił sąd I instancji, że zawarcie umowy zlecenia było wynikiem osobistej rekomendacji Podsekretarza Stanu D. S., oraz trafnie wskazał, że umowa zawarta pomiędzy adwokatem a jego klientem opiera się na zaufaniu.

Stroną umowy był Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Obrony Narodowej a nie D. S. pełniący funkcję Podsekretarza Stanu w MON. Sąd I instancji nie zakwestionował pozycji ustrojowej Podsekretarza Stanu w MON, prawidłowo jednak ustalił, że powód zobowiązany był do współpracy z Podsekretarzem Stanu, którym w chwili zawierania umowy był D. S., to on rekomendował powoda i to on miał do powoda zaufanie, powód miał wykonywać przedmiot umowy w wymiarze wynikającym z bieżących potrzeb Podsekretarza Stanu w MON (par. 2 pkt 4 umowy), osobą odpowiedzialną za realizację umowy ze strony zleceniodawcy oraz potwierdzającą protokołem odbioru wykonanie umowy był D. S. (par. 7 umowy k.15). Odwołanie D. S. ze stanowiska Podsekretarza Stanu w MON może być więc uznane za ważny powód rozwiązania umowy zlecenia w rozumieniu art. 746 par. 3 k.p.c. Powód miał wykonywać usługi o charakterze doradczo – opiniującym dla Podsekretarza stanu w MON i zapotrzebowanie na te

usługi było bezpośrednio powiązane z oczekiwaniami osoby, która zajmowała stanowisko Podsekretarza Stanu w chwili zawierania umowy. Zmiana osoby na tym stanowisku wpłynęła zarówno na zakres zapotrzebowania na owe usługi jak i na kwestię zaufania do usługodawcy.

Rozstrzygnięcie, czy istnieją ważne powody, powinno być dokonane z uwzględnieniem okoliczności faktycznych sprawy, a także treści i celu łączącej strony umowy zlecenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego treść i cel umowy oraz przytoczone wyżej okoliczności faktyczne przemawiają za oceną, że w sytuacji gdy do zawarcia umowy z powodem doszło na skutek rekomendacji osoby pełniącej funkcję Podsekretarza Stanu, która w ramach tego stanowiska realizowała określoną politykę (plany z zakresu bezpieczeństwa narodowego Państwa) i która w związku z tym potrzebowała konkretnych analiz prawnych i opinii oraz, która była odpowiedzialna za realizację umowy z powodem ze strony zleceniodawcy, zmiana osoby pełniącej funkcję podsekretarza stanu może powodować zarówno zmniejszenie zapotrzebowania na określone usługi jak i utratę zaufania do dotychczasowego usługodawcy.

Ważnymi powodami mogą być zarówno czynniki obiektywne, niezależne od strony umowy jak i czynniki subiektywne, art. 746 par. 1 k.c. nie zawiera bowiem żadnych ograniczeń w tym zakresie. Dlatego okoliczność, że powód w żaden sposób nie przyczynił się do utraty przez pozwanego zaufania wobec jego osoby, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia ani nie stawia powoda w negatywnym świetle. Rozwiązanie umowy zlecenia z przyczyn przez zleceniobiorcę niezawinionych nie prowadzi do naruszenia dóbr osobistych zleceniobiorcy. Wbrew wywodom apelacji rozwiązanie umowy nie miało charakteru dyscyplinarnego i nie wpłynęło negatywnie na osobistą i zawodową ocenę powoda jako osoby wykonującej zawód zaufania publicznego.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 9.10.2013r. sygn. VCSK 472/12, uregulowanie przewidziane w art. 746 k.c. dotyczy także umów zlecenia zawartych na czas oznaczony. Jego ratio, to ochrona wzajemnego zaufania stron umowy zlecenia. Zatem zarzut, że sąd I instancji naruszył art. 746 par. 1 k.c. przyjmując dopuszczalność rozwiązania umowy zawartej przez strony na okres od 4.01.2018 do 31.12.2018r., nie jest trafny.

Niezależnie od okoliczności wskazanych wyżej, które same w sobie są wystarczające do oddalenia powództwa, prawidłowe jest stanowisko sądu I instancji, że powód nie udowodnił szkody ani jej wysokości.

Szkoda w postaci utraconych przez zleceniobiorcę korzyści, nie jest tożsama z wysokością wynagrodzenia, które otrzymałby on, gdyby wykonał w całości umowę (czy też wykonywał ją jakiś czas dłużej). Rozwiązanie umowy na podstawie art. 746 par. 1 k.c. sprawia, że odpada podstawa prawna do zapłaty wynagrodzenia.

Nie jest wykluczone, iż w przypadku bezzasadnego wypowiedzenia umowy zleceniobiorca pozbawiony jest przez pewien czas możliwości wykonywania zleceń na rzecz innych podmiotów, ponosząc w ten sposób szkodę. W sprawie niniejszej jednak powód takiej okoliczności ani nie podnosił ani nie udowodnił. W konsekwencji stwierdzić należy, że nie udowodnił, iż na skutek rozwiązania umowy poniósł szkodę (poza szkodą wynikającą z niezachowania terminu wypowiedzenia), w szczególności nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność, iż po wypowiedzeniu umowy pozbawiony był możliwości wykonywania usług prawniczych na rzecz innych podmiotów i osiągania dochodów z tego tytułu. Bez znaczenia jest w tej sytuacji okoliczność, czy powód prowadzi działalność gospodarczą jednoosobowo czy w większym rozmiarze, nie podał bowiem w stanie faktycznym i nie wykazał okoliczności relewantnych dla ustalenia szkody, utożsamiając ją wyłącznie z utratą wynagrodzenia z tytułu umowy zawartej z pozwanym. Oczywistym jest, że powód wykonując zawód adwokata ma możliwość stałego pozyskiwania nowych klientów a w sytuacji rozwiązania umowy zlecenia z pozwanym dysponował czasem, w którym mógł świadczyć usługi na rzecz innych podmiotów, co ma doniosłe znaczenie dla ustalenia czy poniósł szkodę i w jakiej wysokości. Trafnie zatem sąd I instancji obciążył powoda konsekwencjami wynikającymi z art. 6 k.c. i powództwo oddalił.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c. i na podstawie art. 100 k.p.c. zasądził od powoda na rzecz pozwanego zwrot kosztów postępowania apelacyjnego przyjmując, że powód wygrał jedynie w 4,73%. Opłata od apelacji i koszty zastępstwa procesowego należne powodowi

to 435,20 zł. a wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego stanowiące 95,27% to 3.858,43 zł. Zatem od powoda na rzecz pozwanego należna jest kwota 3.423,20 zł.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c., gdyż brak jest okoliczności szczególnych, które mogłyby przemawiać za zastosowaniem wynikającej z niego zasady. Pozwany wprawdzie w treści oświadczenia o rozwiązaniu umowy nie wskazał „ważnych powodów" poprzestając na wskazaniu podstawy prawnej, jednak powód z chwilą gdy powody te poznał nie uznał powództwa, a poza tym znając motywy rozstrzygnięcia wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wniósł apelację, zatem musiał się liczyć z finansowymi konsekwencjami swojego postępowania.

Ewa Kaniok Marta Szerel Elżbieta Wiatrzyk - Wojciechowska